

A dramatic scene featuring a Roman soldier in the foreground, seen from the back. He wears a detailed metal helmet with a prominent red plume and a red cape draped over his shoulders. He holds a sword in his right hand. The background is a hazy, golden-brown depiction of the Colosseum in Rome, with a large battle scene unfolding within its tiers. Numerous soldiers in Roman armor are engaged in combat, with flags and shields visible. The overall atmosphere is one of epic historical drama.

BEN KANE

CESTADO
ŘÍMA

VYŠEHRAĐ

CESTA DO ŘÍMA

BEN KANE

CESTA
DO ŘÍMA

VYŠEHRAĐ

Z anglického originálu The Road to Rome
vydaného nakladatelstvím Arrow Books 2011
přeložila Jaroslava Hromadová
Ilustrace na obálce Michal Houba
Typografie Vladimír Verner
Odpovědná redaktorka Marie Válková
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2015 jako svou 1413. publikaci
Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)
Doporučená cena E-knihy 210 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

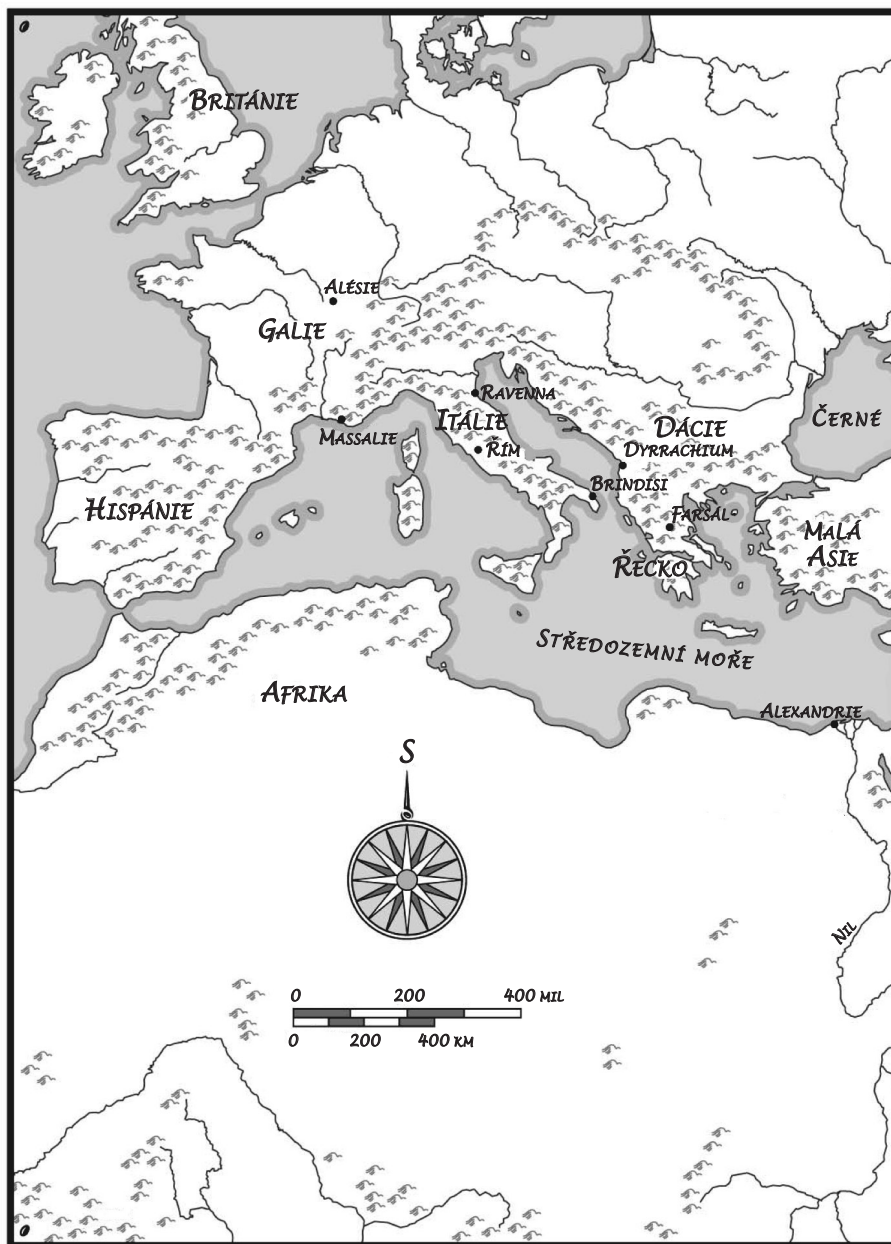
Copyright © 2010 by Ben Kane
First published as The Road to Rome by Arrow,
an imprint of Cornerstone Publishing.
Cornerstone Publishing is a part
of the Penguin Random House group of companies.

Translation © Jaroslava Hromadová, 2015

ISBN 978-80-7429-670-3

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

*S láskou a s díky věnuji báječným rodičům
Kyranovi a Helen Kaneovým*

EURASIE V 1. STOLETÍ PŘED KRISTEM

Egypt

Alexandrie, zima roku 48 před Kristem

„Tak hněte sebou, sakra,“ křikl *optio* a mečem naplocho přetáhl nejbližší legionáře po zádech. „Caesar nás potřebuje!“

Musel svou skupinu o deseti mužích trochu povzbudit. V noci hlídkovali na molu, které spojovalo doky s protáhlým ostrovem Faros a rozdělovalo přístav na dvě části. Z obou stran měli vodu, a vzhledem k tomu, co se tam dělo, to nebylo zrovna bezpečné místo.

Žlutou záři vycházející z obrovského majáku, který se na tomto uměle vytvořeném ostrově nacházel, ještě umocňovaly hořící lodě v přístavišti. Egyptská plavidla zapálili Caesarovi vojáci a požár se rychle šířil, až se dostal k budovám nedalekých skladů a knihovny. Díky tomu tam bylo vidět jako ve dne. K egyptským vojákům, kteří byli zatlačeni do potměných postranních ulic, se přidaly posily a tisíce mužů znovu udeřily na Caesarovy šiky necelých sto kroků od mola, které mělo nepřítele zadržet.

Romulus a Tarquinius běželi poslušně po boku legionářů. Kdyby ječící masa egyptských vojáků jejich řady prolomila, všichni by zemřeli. I když Egyptané napoprvé neuspěli, šance na přežití byly mizivé. Legionáři čelili obrovské přesile a neměli se kudy stáhnout do bezpečí. Celé město zaplavili nenávistní domorodci a hráz vedla na ostrov, odkud nebylo úniku. Byly tam jenom římské lodě, jenže kvůli nepřátelským jednotkám se nebylo možné nalodit.

Romulus se ušklíbl a toužebně pohlédl na jednu z trirém, které odplouvaly. Blížila se k západnímu vstupu do přístavu a odvážela jeho dvojče Fabiolu. Před chvílí se po devítiletém odloučení na okamžik zahlédli. Fabiola mířila na moře a do bezpečí

a Romulus s tím nemohl nic udělat. Bylo zvláštní, že z toho nebyl zničený. Pochopil proč. Pouhé vědomí, že je Fabiola naživu a v bezpečí, mu naplnilo srdce ničím nezkalenou radostí. S pomocí Mithry snad slyšela, když křikl, že je ve dvacáté osmé legii, a tak by ho jednoho dne mohla najít. Nakonec bohové jeho modlitby věnované dávno ztracené sestře přece jen vyslyšeli.

Ted' však měl, jako už mnohokrát, bojovat o život.

Jeho i Tarquinia naverbovali do legií násilím, a tak se stali součástí Caesarova malého uskupení v Alexandrii, jemuž bezprostředně hrozilo, že je nepřátelé rozdrtí. Přestože se znovu ocitl v zoufalé situaci, trochu se uklidnil. Pokud na něj čeká ráj bojovníků, nevstoupí do něj jako otrok nebo jako gladiátor. Ani jako žoldněr či zajatec. To mu zvedlo sebevědomí.

Ted' jsem římský legionář, pomyslel si hrdě. Konečně. Mám osud ve vlastních rukách. Už mě nebude řídit Tarquinius. Ani ne před hodinou se mu jeho světlovlasý kamarád přiznal, že spáchal vraždu, kvůli níž on původně utekl z Říma. Romulus se z toho šoku ještě nevzpamatoval. V hlavě mu vířily pochybnosti, vztek a bolest. Potlačil tu jedovatou směsici pocitů. Vrátil se k tomu později.

Skupina mužů, sotva popadajících dech, doběhla na konec Caesarovy formace, která byla hluboká pouhých šest řad. Hlasité rozkazy, řinčení zbraní a výkřiky raněných najednou přicházely hodně zblízka. *Optio* se radil s nejbližším důstojníkem, nervózním *tesserariem*. Měl přilbici s příčným hřebenem, šupinovou zbroj podobnou *optiově* a dlouhou holí udržoval legionáře v řadě. Zatímco on a další podřízení zůstávali vzadu, aby nikdo neutekl, centurioni se zdržovali vpředu nebo někde poblíž čela. V takto zoufalém boji byli tito zkušení vojáci z povolání nejodhodlanější ze všech.

Nakonec se *optio* obrátil na své muže. „Naše kohorta je tady.“

„To máme štěstí,“ zamumlal jeden voják. „Přímo uprostřed toho prokletého šiku.“

Optio se pousmál. Souhlasil s tím. Tam většina lidí padne. „Na chvíli jste v klidu. Buďte rádi,“ řekl. „Roztáhněte se, dvě řady do hloubky. Posilte tuhle centurii.“

Reptali, ale poslechli.

Romulus a Tarquinius se s čtyřmi dalšími ocitli v čele dvou malých řad. Neprotestovali. Od nováčků se to očekávalo. Romulus byl vyšší než většina ostatních, a tak jim viděl přes hlavy

a chocholy na bronzových kulatých přilbicích. Tu a tam se zvedla do výšky korouhev centurie a nad pravým křídlem čněl stříbrný orel, drahocenný talisman legie. Při pohledu na nejdůležitější symbol Říma, který mu byl čím dál dražší, se mu rozbušilo srdce. Především díky orlovi Romulus nezapomínal, že je Říman. Tento majestátní, hrdý a nade vše povznesený symbol nezajímalo postavení mužů. Uznával jenom statečnost a chrabrost v boji.

Za ním však bylo vidět množství rozzuřených tváří a blýskajících se zbraní, které se k nim blížily v obrovských dmoucích se vlnách.

„Mají *scuta*,“ vykřikl Romulus zmateně. „Jsou to Římaní?“

„Kdysi byli,“ odsekl legionář nalevo od něj. „Ale už jsou doma tady.“

„Podle mě to jsou Gabiniovi lidi,“ řekl Tarquinius a muž nevrle přikývl. Všichni kolem si ho zvědavě prohlíželi. Hlavně ti, co mu viděli levou tvář. Lesklá červená jizva ve tvaru ostří nože na haruspexově tváři byl pozůstatek dlouhodobého mučení od Vahrama, *prima pila* zapomenuté legie.

Romulus znal od Tarquinia příběh o Ptolemaiovi XII., otci současných vládců Egypta, kterého svrhli před více než deseti lety. Zoufalý Ptolemaios se obrátil na Řím a nabídl neuvěřitelné množství zlata, když mu pomůže vrátit se na trůn. Nakonec se té příležitosti chopil Gabinius, prokonzul Sýrie. Odehrálo se to v době, kdy se Romulus, jeho galský kamarád Brennus a Tarquinius účastnili tažení v Crassově armádě.

„Ano,“ zamumlal legionář. „Zůstali tady, potom co se Gabinius vrátil s hanbou do Říma.“

„Kolik jich tu zůstalo?“ zeptal se Romulus.

„Pár tisíc,“ zněla odpověď. „Ale měli spoustu pomocníků. Hlavně núbijské bojovníky, žoldnéře z Judeje a prakovníky a lučištníky z Kréty. Samí drsní chlapi.“

„A taky pěšáky,“ přidal další. „Otroky, co utekli z našich provincií.“

Na to se ozvalo rozzlobené mručení.

Romulus a Tarquinius se na sebe podívali. Jejich postavení, hlavně Romulovo, muselo zůstat utajeno. Otroci neměli v pravidelné armádě místo. Vstup do legií, což násilné naverbování znamenalo, se trestal smrtí.

„Ty mizerný zrádci se nám nepostaví,“ prohlásil první legionář. „Zatočíme s nima.“

Jeho slova zazněla v pravou chvíli. Vystrašené tváře se teď potěšeně usmívaly.

Romulus spolkl ostrou odpověď, která ho ihned napadla. Spartakovi stoupenci, samí otroci, přelstili legie mnohokrát. On sám se vyrovnal třem obyčejným legionářům. Nepřátelští otroci, kteří bránili novou vlast, by mohli být urputní soupeři. Nebyl však správný čas ani vhodné místo o takových věcech se zmiňovat. Jenže kdy byl? pomyslel si Romulus trpce. Nikdy.

S připravenými zbraněmi čekali, až bude boj zuřivější. Do jejich řad dopadala záplava nepřátelských oštěpů a kamenů a tu a tam někoho srazily k zemi. Romulus a Tarquinius neměli štíty, a tak se jenom shýbli a modlili se, když nad nimi hvízdala smrt. Nastal zmatek. Jak přibývalo obětí, naskýtala se další výzbroj. Zavalitý voják v řadě před nimi padl a z krku mu trčelo kopí. Romulus s lítostí rychle stáhl škubajícímu se muži přilbici. Potřeby živých byly větší než potřeby mrtvých. Už propocenou plstěnou vložku, kterou si nasadil na hlavu jako první, považoval za určitou ochranu. Tarquinius si vzal od jednoho mrtvého *scutum* a zanedlouho získal od další oběti své i Romulus.

Optio souhlasně zamručel. Ti dva otrhaní tuláci sice neměli pořádné zbraně, ale ve vojenské výzbroji se vyznali.

„Tohle je lepší,“ řekl Romulus a uchopil podlouhlý štít za vodorovný popruh. Od poslední bitvy v zapomenuté legii před čtyřmi lety neměli ani jeden kompletní výstroj. Zamračil se. Pořád cítil vinu kvůli Brennovi, který položil život, aby on a Tarquinius mohli uniknout.

„Už jste někdy bojovali?“ zeptal se legionář.

Než mohl Romulus odpovědět, udeřila ho do zad puklice štítu.

„Vpřed!“ křikl *optio*, který se sunul za nimi. „Přední šik slábně.“

Tlačili se na přední řady směrem k nepříteli. Ve vzduchu se objevily desítky římských krátkých mečů. Štíty se zvedaly, až byly z mužů vidět jenom těkající oči pod okraji přilbic. Postupovali těsně vedle sebe a navzájem se chránili. Romulus měl po pravici Tarquinia a po levici toho hovorného legionáře. Oba se starali o jeho bezpečí, stejně jako on o jejich. To byla jedna z výhod štítové hradby. Přestože se Romulus na Tarquinia zlobil, nepodezíral ho, že svou povinnost nesplní.

Nelíbilo se mu, jak jejich řady prořídly. Najednou voják před nimi padl na kolena a ječící nepřátelský bojovník skočil do me-

zery a Romula překvapil. Na sobě měl jenom kulatou frygickou přilbici a hrubě tkanou tuniku. Žádnou výzbroj. Jen oválný, nahore vykrojený štít a zvláštní meč s dlouhým zahnutým ostřím, kterému se říkalo *rhomphaia*. To je thrácký peltast, pomyslel si Romulus, čím dál zmatenější.

Bez rozmyšlení skočil dopředu a rozehnal se puklicí svého *scuta* na jeho hlavu. Nemělo to však kýžený účinek, protože Thrák odrazil útok vlastním štítem. Chvilku na sebe útočili a snažili se získat výhodu. Ani jednomu se to nepodařilo a Romulus začal cítit před zahnutým mečem nepřítele zdravý respekt. Díky prohnutí mohl dosáhnout nad horní okraj *scuta* a ze stran a způsobit vážné zranění. Během několika vteřin málem přišel o oko a potom jen taktak zabránil ošklivému zranění na levém bicepsu.

Romulus Thráka na oplátku mělce zranil na pravé ruce. Spokojeně se usmál. Zranění ho sice nezneškodnilo, ale omezilo jeho schopnost bojovat. Z rány mu tekla krev až na jílec meče. Muž klel, když proti sobě opakovaně útočili a ani jeden nedokázal udeřit do nechráněného místa. Brzy Romulus zaznamenal, že Thrák při každém pozvednutí meče sténá. Dostal šanci a nechtěl si ji nechat uniknout.

Udělal výpad levou nohou a štítem dopředu a máchl *gladiem* tak mocně, až hrozilo, že protivníkovi usekne hlavu. Voják musel ránu odrazit, protože jinak by přišel o pravou část obličeje. Kovová ostří do sebe narazila, až odlétly jiskry. Romulus ohnul Thrákovi meč směrem k zemi. Ten zasténal a Romulus věděl, že ho dostal. Bylo načase to ukončit, dokud nepřítele ochromuje bolest. Využil setrvačnosti a udělal výpad vpřed. Plnou vahou nalehl do štítu.

Nepřátelský bojovník to nevydržel, ztratil rovnováhu, padl na záda a upustil štít. Romulus se nad ním okamžitě sklonil a napřáhl pravou ruku. Krátce se na sebe podívali. Jeho pohled připomínal pohled kata na připravenou oběť. Odpovědí jsou jen vytřeštěné oči. Rychlé seknutí *gladiem* a Thrák byl mrtvý.

Romulus se narovnal a právě včas sebral jeho štít. Padlého už nahradil neoholený dlouhovlasý muž v římské uniformě. Další z Gabiniových lidí.

„Zrádce,“ zasyčel Romulus. „Teď bojuješ proti vlastním?“

„Bojuju za svou vlast,“ zavrčel nepřátelský voják. Jeho latina potvrdila Romulovu teorii. „Co tady sakra děláte vy?“

Zaskočilo ho to a neodpověděl.

„Bojujeme za Caesara,“ odsekl hovorný legionář. „Nejlepšího generála na světě.“

Nepřátelský voják se ušklíbl a Romulus využil příležitosti. Bodl mečem a vrazil nepozornému nepříteli ostří nad drátěnou košili hluboko do krku. Muž vykřikl a zhroutil se. Romulus na okamžik zahlédl nepřátelské linie. Kéž by se to nestalo. Kam oko dohlédlo, všude egyptští vojáci a všichni odhodlaně postupovali vpřed.

„Kolik tady máme kohort?“ zeptal se Romulus. „Čtyři?“

„Ano.“ Legionář se znovu postavil vedle něj. Vzhledem k těžkým ztrátám se posunuli do přední řady. S Tarquiniem a dalšími se připravovali na nový nápor společné vlny legionářů a lehce vyzbrojených Núbijců. „Ale jsou hodně prořídle.“

Jejich noví protivníci měli jenom bederní roušky a mnozí dlouhé pero ve vlasech. Černí bojovníci třímali velké oválné štíty z kůže a oštěpy s širokým ostřím. Bohatší z nich se honosili čelenkami a zlatými náramky. U látkových opasků jim visely krátké meče a dlouhé luky a každý z nich měl přes levé rameno toulec. Moc dobře věděli, že římský oštěp má omezený dolet, a proto se zastavili asi padesát kroků před nimi a v klidu si založili do třetiv šípy. Jejich druhové trpělivě čekali.

Romulus s úlevou zjistil, že Núbijci nepoužívají vrstvené luky jako Parthové, jejichž šípy snadno pronikly římskými štíty. Moc ho to však neuklidnilo. „Jak přesně jsme slabí?“ zeptal se.

„S pátou kohortou, která hlídá naše trirémy, je nás asi patnáct set.“ Legionář si všiml, že to Romula překvapilo. „Cos čekal?“ zavrčel. „Spousta z nás je na tažení sedm let. V Galii, Británii a znovu v Galii.“

Romulus se nasupeně podíval na Tarquinia. Tohle jsou sice zocelení veteráni, jenže nepřítel je mnohem víc. Tarquinius jen odevzdaně pokrčil rameny. Romulus zaskřípal zuby. Jsou tady, protože ho Tarquinius neposlechl a trval na tom, že si prohlédnou přístaviště a knihovnu. Na druhou stranu viděl Fabiolu. Kdyby v téhle potyčce zemřel, bylo by to s vědomím, že jeho sestra je naživu a v pořádku.

Do vzduchu vylétla první salva núbijských šípů a jako smrtonosná záplava svištěla dolů.

„Zvednout štíty!“ vykřikli důstojníci.

Za okamžik se ozvalo důvěrně známé dunění, jak jim nepřátelské střely dopadaly na štíty. Romulus viděl, že naštěstí skoro žádný šíp neprorazil štít, takže ztráty byly minimální. Tep se mu však zrychlil, když si všiml tmavé husté kaše na některých kamenných a železných hrotech. Jed! Naposledy to zažil, když bojovali proti Skytům v Margianě. Stačilo drobné škrábnutí a člověka čekala smrt v obrovských bolestech. Romulus si blahořečil, že získal štít.

Následovala další salva a potom Núbijci vyrazili k Caesarovým šikům. Protože je neomezovala těžká výstroj, jakou nosili legionáři, rychle přidávali do kroku. S divokým bojovým pokřikem se postupně dávali do běhu. Za nimi následovali bývalí Gabiniovi vojáci, kteří měli zasadit rozhodný úder. Romulus stiskl zuby a zalitoval, že s nimi není Brennus. Nepřátelská formace se skládala přinejmenším z deseti řad, zatímco Caesarových byla sotva polovina.

Jako na zavolanou se ozvalo několikeré krátké zatroubení. Zezadu zazněl rozkaz: „Ustupte k lodím!“ Ten hlas byl klidný a odměřený a moc neodpovídal naléhavosti situace.

„To je Caesar,“ oznámil legionář a hrdě se usmál. „Nikdy nepanikaří.“

Jejich šiky se okamžitě začaly stáčet směrem k západnímu přístavu. Nebylo to daleko, ale museli být neustále ve střehu. Když Núbijci pochopili, že se snaží uniknout, vztekle řvali a znovu se hnali dopředu.

„Nezpomalujte!“ křikl centurion nejbliž Romulovi. „Zastavte se těsně předtím, než udeří. Zůstaňte v útvaru a zažeňte je zpátky. Potom pokračujte.“

Romulus uviděl trirémy. Bylo jich asi dvacet. Vešli by se na ně všichni – ale kam by pluli?

Jako vždycky na to měl odpověď Tarquinius. „Na Faros.“ Ukázal na maják. „Tamhle, k molu je to jenom padesát nebo šedesát kroků.“

Romulovi se vrátila sebedůvěra. „Můžeme ho bránit až do soudného dne,“ zasmál se.

Jenže lodě byly pořád daleko a Núbijci zaútočili na římskou formaci s takovou silou, že přední řady musely o několik kroků couvnout. Nocí se rozléhal křik. Vojáci spílali bohům, že na ně seslali smůlu. Romulus zahlédl, jak se legionáři nalevo od něj

zabodlo do lýtka kopí. Padl na zem a začal sebou škusbat. Dalšímu pronikl meč oběma tvářemi a objevil se na druhé straně obličej. Když nepřítel zbraň vytáhl, z rány se vyřinula krev. Voják upustil štít i meč, chytil si oběma rukama zmasakrovaný obličej a pronikavě ječel. Romulus ztratil oba zraněné muže z dohledu, protože se masa Núbijců tlačila na jeho úsek.

Z rozzuřených zarudlých úst vycházely nadávky v neznámém jazyce. Kožené štíty narážely do těch římských, široká ostří oštěpů se míhala všemi směry a hledala římské maso. Romulus ucítil zatuchlý pach černých bojovníků. Rychle zabil prvního, který se přiblížil. Jediným pohybem zabodl muži *gladius* pod hrudní kost. Stejně lehce vyřídil i dalšího protivníka. Vlastně mu naběhl na meč. Núbijec byl mrtvý, než si to stačil uvědomit.

S protivníky si snadno poradil i Tarquinius, napravo od Romula, ale hovorný legionář nalevo musel bojovat. Dotírali na něho dva robustní Núbijci a zanedlouho ho zasáhli kopím do pravého ramene a ochromili ho. Když mu jeden strhl štít a druhý ho bodl do krku, neměl šanci. To bylo poslední, co Núbijec udělal. Romulus mu usekl pravou ruku, v níž držel kopí, a další ranou ho rozpáral od slabin až po rameno. Postoupil k němu legionář z řady za nimi, aby vzniklou mezeru po padlém druhovi zaplnil, a společně zabili druhého bojovníka.

Na místo mrtvého se okamžitě postavili další.

Potřebujeme jezdeckto, pomyslel si Romulus a pokračoval v boji. Nebo katapulty. Jejich čím dál zoufalejší situaci by pomohla změna taktiky. Těch pár legionářů, kteří se dostali k tri-rémám, šplhalo na paluby, zatímco většina zůstávala uvězněná v předem prohraném boji. Muži propadali panice a podvědomě ustupovali. Centurioni na ně křičeli, ať neustupují, a praporečníci mávali korouhvemi ve snaze vrátit legionářům sebedůvěru. Marně. Vyklízeli další prostory. Nepřítel ucítil krev a znásobil úsilí.

Romulovi se to nelíbilo. Viděl, že situace spěje ke konci.

„Nezastavujte se!“ ozvalo se za ním. „Držte se v útvaru. Vzmuzte se, kamarádi. Je tu Caesar!“

Romulus se odvážil ohlédnout.

Uviděl, jak se k nim tlačí mrštná postava ve zlaceném pancíři a rudé generálské pláštěnce. Měl krásně tepanou přilbici s chocholem z koňských žíní a jemným stříbrným a zlatým zdobením na lícnících. Caesar třímал *gladius* s bohatě vykládaným jílcem

ze slonoviny a obyčejné *scutum*. Romulus zahlédl úzký obličej s vystouplými lícními kostmi, orlím nosem a pronikavými tmavými očima. Caesarovy rysy mu byly povědomé, ale neměl čas se tím zabývat. Generálův klid mu dodal odvahy. Stejně jako centurioni byl připravený položit život, a tam, kde stál velitel jako Caesar, vojáci neutíkali.

Tarquinius zaskočeně hleděl z generála na Romula a zase zpátky.

Romulus to nezaznamenal.

Zpráva se rychle rozšířila. Najednou se nálada vojáků změnila a panika se rozplynula jako ranní mlha. Povzbuzení legionáři neposlechli rozkazy a znovu postupovali vpřed. Nepřítele tím zaskočili. Ztracené území zanedlouho získali zpátky a na chvíli se jim ulevilo. Obě strany stály a ostražitě na sebe hleděly. Mezi nimi ležela zkrvavená těla, svíjející se ranění a odhozené zbraně. Od úst jim šla pára a spod plstěných výplní bronzových přilbic jim stékal pot.

To byla Caesarova chvíle.

„Přátelé, pamatujete na naši bitvu proti Nerviům?“ zeptal se hlasitě. „Vyhráli jsme ji, ne?“

Legionáři souhlasně vykřikli. Vítězství nad udatným kmenem bylo jedno z nejtěžších, jaké během galského tažení vybojovali.

„A na Alésii?“ pokračoval Caesar. „Galové se na nás vrhali jako hejna much. A stejně jsme je rozdrtili!“

Další výkřik.

„Dokonce i ve Farsálu, když nám nikdo nevěřil,“ řekl Caesar pateticky a vztáhl k nim ruce, „jste vy, mí druhové, zvítězili.“

Romulus četl ve tvářích mužů opravdovou pýchu. Určitě to posílilo jejich odhodlání. Caesar je jeden z nich. Voják. I Romulus pocítil větší respekt. Je to vynikající vojevůdce.

„Cae-sar!“ zvolal prošedivělý veterán. „Cae-sar!“

Všichni, včetně Romula, se přidali.

Skandoval i Tarquinius.

Chvilku Caesar nechal muže provolávat mu slávu a potom je znovu vybídl, ať pokračují k trirémám.

Málem se jim to podařilo. Egyptské jednotky zaskočil římský protiútok a Caesarova odvážná slova, takže na dvacet vteřin ustrnuly. Brzy byl okraj doku, co by kamenem dohodil. Stovky dalších legionářů, doprovázených námořníky, se nalodily a poměrně dost přetížených lodí zamířilo do přístavu. Tři řady vesel

na každé straně zabraly a trirémy vypluly na hlubinu. Když si nepřátelští důstojníci rozzuřeně uvědomili, že protivník uniká, konečně jednali. Pobízeli své muže, ať dokončí, co začali. Postupovali kupředu a za nimi rychle následovala masa vztekklých vojáků, která znamenala jediné. Naprostou zkázu.

„Roztáhněte se!“ rozkázal Caesar. „Utvořte šik před trirémami.“

Vojáci rychle uposlechli.

Stejně je to moc pomalu, pomyslel si Romulus s hrůzou. Takové manévry se nedají provést pořádně, když je nepřátelská armáda pouhých třicet kroků od nich.

Tarquinius zvedl zrak k obloze poseté hvězdami, zda neuvidí nějaké znamení. Odkud fouká vítr? Změní se? Potřeboval to vědět. Nebyl mu však dopřán čas.

Egypťané byli v mžiku u nich. Podvědomě tušili, že při útoku na cizí vojsko je jedním z nejlepších způsobů, jak vyhrát bitvu, přinutit protivníka k ústupu. Následně jejich kopí tvrdě zatočila s legionáři, kteří se obrátili na útěk. Hroty mečů v rukách bývalých Gabiniových vojáků jim pronikaly mezi oslabenými spoji drátěných košil nebo do nechráněného podpaží. Vyrážely jim štíty z rukou, bronzové přilbice měnily na kusy zprohýbaného kovu a mužům rozsekávaly hlavy. Těsně nad nimi prolétaly šípy a kamení. Když Romulus smrtonosné kameny zahlédl, dostal strach. S nepřátelskými prakovníky na dostřel obětí na jejich straně přibude.

Většina legionářů měla ve tvářích patrnou hrůzu. Ostatní ustrašeně zvedali oči k nebi a hlasitě se modlili. Caesarovo povzbuzování bylo marné. Nebylo jich dost, aby Egypťany zastavili. Boj se změnil v zoufalou snahu úplně to nevzdat. Romulus se nepřestal ohánět mečem a držel se. Tarquinius s hbitostí popírající jeho věk dělal totéž. Šikovný bojovník byl i voják, kterého měl Romulus po levici. Společně vytvořili hrozivou trojici, ale celkovou situaci to moc nezlepšilo.

Jak římské šiky couvaly, umíralo čím dál víc mužů, což oslabovalo štítovou hradbu. Nakonec se úplně rozpadla a ječící Núbijci se probíjeli kupředu. Prvními cíli se stali centurioni v charakteristických červených pláštěnkách a zlacených pancířích a jejich smrt podkopala morálku ještě víc. Navzdory Caesarově obrovské snaze to brzy vypadalo, že boj skončí katastrofou. Jakmile to generál pochopil, ustupoval k doku. Kohorty okamžitě za-

chvátila panika. Muži padali na zem a končili pod nohama spolubojovníků, kteří utíkali do zdánlivého bezpečí na trirémách. Další srazili z hráze do temné vody a těžká výzbroj je okamžitě stáhla ke dnu.

„Nezvládneme to,“ křikl Tarquinius.

Romulus se podíval přes rameno. Najednou se dalo nalodit jenom na pár lodí, a vzhledem k tomu, že legionáři nechtěli čekat, hrozilo, že nejbližší plavidla budou přetížena. „Hlupáci,“ řekl. „Potopí se.“ Bránil se panice. „Co můžeme dělat?“

„Doplavat,“ odpověděl haruspex. „Na Faros.“

Romula zamrazilo. Vybavil si totiž situaci, kdy naposledy unikli ve vodě. Na břehu řeky Hydasprés nechali Brenna a on tam bez pomoci zemřel. Nikdy se úplně nezavil pocitu viny, že opustil kamaráda. Teď se snažil uvažovat prakticky. To bylo tehdy, tohle je teď, pomyslel si. „Jdeme?“ zeptal se legionáře po levici.

Přikývl.

Procházeli těsně u sebe kolem zmatených vojáků, kteří je obklopovali. V nastalém zmatku se dalo snadno prchnout z pošramoceného římského útvaru a zamířit k vodě. Museli si dávat bedlivý pozor. Velké placaté kameny byly kluzké od krve a visely na nich kusy těl a odhozené výzbroje. Trojice za sebou zanechala hořící skladiště a zanedlouho se dostala do přitlmí. Naštěstí tam nikdo nebyl. Boj se omezil na oblast kolem trirém a egyptské velitele nenapadlo poslat muže na západ po doku a zabránit tak legionářům utéct.

Jejich chyba, pomyslel si Romulus, když se podíval za sebe na ta jatka. Caesarovi muži teď propadli naprosté beznaději. Neposlouchali rozkazy velitelů a snažili se uniknout. Ukázal na trirému stojící jako druhá v pořadí. „Ta se potopí.“

Legionář si přiložil ruku k očím a zaklel. „Je na ní Caesar!“ vykřikl. „K čertu s Egypťany!“

Romulus mžoural do světla a nakonec v té tlačenci generála zahlédl. Navzdory pokřiku kapitána, jemuž se říkalo trierarch, a jeho námořníků vylézali na palubu další a další vojáci.

„Kdo nás povede, když se utopí?“ vykřikl jejich společník.

„O něj si dělej starosti až potom. Nejdřív se snažme přežít sami,“ odpověděl Romulus stroze a svlékl se do otrhané vojenské tuniky. Znovu si zapnul opasek, kde měl v pochvě *gladius* a *pugio*, které mu sloužilo jako zbraň i jako příbor.

Tarquinius učinil totéž.

Legionář se podíval z jednoho na druhého. Potom je s klením napodobil. „Nejsem moc dobrý plavec,“ oznámil jim.

Romulus se zasmál. „Můžeš se mě držet.“

„Člověk by měl vědět, kdo se mu chystá zachránit kůži. Jsem Faventius Petronius,“ představil se a podal mu pravou ruku.

„Romulus.“ Stiskli si předloktí. „Tohle je Tarquinius.“

Nebyl čas na další zdvořilosti. Romulus skočil do vody po nohách jako první a haruspex za ním. Petronius pokrčil rameny a následoval je. Byli od boje dostatečně daleko, že si nikdo nevšiml trojího šplouchnutí. Tarquinius okamžitě zamířil šikmo do přístavu. Potřebovali trochu světla, aby viděli, ale museli zůstat dostatečně daleko, aby je nedostihly nepřátelské střely. Romulus zůstal vzadu, protože se ho Petronius držel jako klíště.

Jak by bylo krásné, kdyby dostihli loď s Fabiolou, napadlo ho. Už dávno odplula do tmy. Určitě mířila do Itálie. Na místo, kam se poslední dobou pokoušel dostat. I přes současné nesnáze se Romulus nevzdával naděje. Tarquinius mu pořád opakoval, že se do Říma dostane. To ho nutilo plavat. S každým tempem si představoval, jak se vrací domů a setkává se s Fabiolou. Připadalo mu to jako cesta do ráje. Koneckonců tam měl nevyřízené účty. Podle Tarquinia byla matka dávno mrtvá, ale i tak ji musel pomstít. A udělá to tak, že zabije jejich bývalého majitele, obchodníka Gemella.

Romula vrátilo do přítomnosti šplouchání. Z nejvzdálenější trirémy, která se potápěla pod tíhou tolika lidí, se vrhala spousta mužů. Jenže ve vodě je nečekal lepší osud než na palubě. Většinu z nich okamžitě stáhla dolů zbroj a ti, co dokázali plavat, se stali cílem nepřátelských prakovníků a lučištníků, číhajících na hrázi.

Romulus je litoval, ale nemohl jim nijak pomoci.

I Petronius sledoval drama, které se před nimi odehrávalo, a chytil se Romula ještě pevněji.

„Jen klid,“ obořil se na něj. „Chceš mě uškrtit?“

„Promiň,“ omlouval se Petronius a uvolnil sevření. „Koukni! Caesar se chystá vyskočit z lodi.“

Romulus otočil hlavu. Ve světle plamenů z východního přístavu rozeznal hbitou postavu, která předtím burcovala legionáře. Už se nepokoušel své muže vést. I Caesar teď musel prchnout. Shodil přilbici s příčným hřebenem, červenou pláštěnku a nakonec zladený pancíř. Obklopený skupinou legionářů čekal,

až se všichni připraví. Nakonec s dokumenty v ruce překročil zábradlí a skočil do moře. Jeho muži dopadli kolem něj, až se rozstříkly gejzíry vody. Caesar, chráněný kordonem vojáků, plaval k Faru. Jednu ruku držel ve vzduchu, aby se listiny nenamočily.

„U Mithry, ten má ale odvahu,“ prohlásil Romulus.

Petronius se zasmál. „Caesar se nebojí ničeho.“

Kousek od nich dopadla záplava šípů a kamenů, což jim připomnělo, že není radno otálet. Zatímco většina egyptských vojáků dál útočila na kohorty, které se zdržovaly v doku, ostatní spěchali na molo. Odtud mohli vyslat šípy na bezbranné legionáře ve vodě.

Romula zděsila přesnost prakovníků, přestože na klidné hladině v přístavu nebylo moc světla. Protože se nacházeli níž než doky a do jisté míry je zakrývalo molo, myslel si, že jejich cesta bude poměrně bezpečná. Mýlil se. Prakovníci nabíjeli do zbraní kameny velké jako půlka slepičího vejce, jednou dvakrát jimi zatočili nad hlavou a vystřelili. Asi tak za vteřinu nebo dvě následovala další salva. V rychlém sledu se objevila třetí a čtvrtá. Brzy byl vzduch plný kamenů. Kde dopadly, vytryskla voda. Romulus sledoval znovu a znovu, jak legionáře zasáhly do hlavy. Když uslyšel smrtelné rány, přikrčil se. Buď své oběti na místě zabily, nebo je omráčily a ony se utopily. Pokud jim šíp neproletěl tváří nebo okem.

Zanedlouho nepřátelští prakovníci a lučištníci potřebovali další cíle. Díky tomu, že se Caesarova skupina rozhodla odplavat co nejdál, zůstávala nezraněna, stejně jako oni. To však nebude trvat dlouho. Protože na molu nebylo dost Caesarových vojáků, Egypťané je mohli pronásledovat souběžně a beztravně je zabíjet.

„Rychleji,“ naléhal Tarquinius.

Cák, cák, cák. Ani ne dvacet kroků od nich dopadl do vody proud šípů a kamenů a Romulovi se rozbušilo srdce. Petronius mu přerývaně dýchal na krk. Jsou vidět. Zrychlil svá tempa a snažil se nedívat se do stran.

„Ti prakovníci dokážou zasáhnout trs trávy na šest set kroků,“ zavrčel Petronius.

Dopadly další kameny. Tentokrát blíž. Romulus upřeně hleděl na ostře se rýsující postavy nepřátel, nabíjející praky. Když zatočili koženými řemeny nad hlavami a znovu vystřelili, ozval se smích.

Naštěstí se ostrov konečně blížil. Caesar vylezl na břeh. Hned rozdával rozkazy a vedl muže bránit jejich konec mola. Romulus tiše vydechl úlevou. Jsou v bezpečí, a jen co ukážou Egypťanům záda, určitě si budou moct trochu odpočinout. Potom přinutí Tarquinia, aby mu vypověděl všechno o potyčce před nevěstincem.

Harpagus, který byl pořád před ním, se otočil, aby mu něco řekl. Pohlédl mu do očí, které byly tvrdé a plné odhodlání. Tarquinius ze sebe nevypravil ani slovo a jenom na sebe civěli. To ticho bylo výmluvné a vyvolalo v Romulově srdci spoustu protichůdných emocí. Za tolik mu vděčím, pomyslel si, ale to kvůli němu jsem musel přchnout z Říma. Jenže nebýt jeho, měl bych býval jiný život. Když si vzpomněl na jednoduchý dřevěný meč, který vlastnil jeho starý trenér v *ludu* Cotta, zamračil se. Takový *rudis* jsem už mohl mít taky.

Tarquinius se postavil. Dostal se na mělčinu.

Zklamaní prakovníci vykřikovali. Znovu nabíjeli a ze všech sil se snažili trojici zasáhnout. Rychle vystřelované kameny dopadaly neškodně za ně.

Romulus si stoupl a cítil, jak mu pod sandály čvachtá bahno. Petronius vydechl úlevou. Ještě dvě tempa a budou se moci postavit. Veterán se pustil a poplácal Romula po zádech. „Děkuju, brácho. Jsem tvůj dlužník.“

Romulus ukázal na hlavní síly Egypťanů, které se shromáždily k plnému frontálnímu útoku na molo. „Budeš mít spoustu příležitostí mi to oplatit.“

„Jděte tamhle!“ křikl na ně centurion, jako by je slyšel. „Každý meč se hodí.“

„Nejlepší je poslechnout,“ doporučil Tarquinius.

To byla jeho poslední slova.

Ozvalo se charakteristické zasvištění a mezi Romulem a Petroniem proletěl kámen. Udeřil Tarquinia do levé tváře a prorazil mu lícní kost, až to zapraštělo. Otevřel ústa, tiše vykřikl bolestí a padl tím nárazem po zádech do vody, která mu sahala do pasu. Omráčený se okamžitě potopil.